

Han fik som den første sit museum i levende live

Marc Chagall fik alle de æresbevisninger, han kunne håbe på, og mange andre, som han aldrig drømte om. Han overlevede alle de mest fremtrædende kunstnere i sin generation og fik som 86-årig sit museum, medens Picasso og Matisse måtte vente til efter deres død.

I Nice finder vi kunstmuseer i stribevis af en helt særlig kvalitet, men Chagalls museum tager prisen. Museet ligger på den smukke Cimiez-høj i en stor park med mediteransk vegetation, ja det føles næsten som om bygning og vækster er skabt for hinanden og bindes sammen af sjælen i Chagalls værker. Museet blev konstrueret til kunstnerens 17 store værker med bibelske budskaber - skabt i perioden 1954 til 1967 - og de er permanent udstillet i to store rum. Deraf museets oprindelige navn 'Marc Chagall Biblical Message National Museum'. Siden er der løbende kommet flere værker til, og efter Chagalls død i 1985 har familien tilført museet så mange og så vægtige værker, at det nu rummer verdens største samling af hans produktion. Museet har derfor ændret navnet til 'Marc Chagall National Museum'.

I donationen indgår også de spektakulære tegninger til det, som skulle blive udsmykningen af det 200 kvadratmeter store loft under kuplen på Garniers Opera i Paris. Større ros kunne Chagall næppe modtage af den by Paris, han altid omtalte som 'den tungeste vægt der findes for en kunstner'. Han føler sig nu omsider accepteret som fransk statsborger og giver i glæde og stolthed værket som en gave til Frankrig. I september 1964 under overværelse af regenten

Charles de Gaulle og de ypperste politikere og kulturpersonligheder tændes operaens gigantiske centrale lysekroner for at illuminere det nye loft. De to tusinde indbudte bryder ud i spontane klapsalver, og pariseroperaen er nu ikke længere Garniers, men Chagalls! Det er Frankrigs første kulturminister André Malraux, der har bedt Chagall om at lave denne fornyelse af det gamle rum; senere skal selv samme Malraux tage initiativet til Chagalls museum i Nice.

En arkitektur, der klæder værkerne

I 1973, da Chagall er 86 år, åbnes dørene til det nationale museum for ham. Tidligere samme år var Picasso død, men han måtte vente på et museum med sit navn til efter sin død. Chagall var den første kunstner i Frankrig, der fik sit museum i levende live.

På sin vis er det et lille museum med kun få rum, men de ophængte værker er så facinerende, at størrelse bliver andet og mere end blot et spørgsmål om kvadratmeter; vi er i et univers så stor så stort, hvor farver og fortællinger leder os gennem årtusinders historie, som vi måske kender, men som de færreste har oplevet så godt fortalt.

Den belgiske/franske arkitekt André Hermant (1908-1978) har på mesterlig vis formået at skabe rum og lys, der nænsomt yder fuld

Maleriet Adam og Eva uddrives af Paradis.
1961. Olie på lærred. 283,5 x 190 cm

Marc Chagall National Museum
Chemiez, Nice
musee-chagall.fr

Museet i parken

Jakobs drøm. 1971. Sten og glas. Katedralen i Metz.

retfærdighed til selv de meget store værker. Museet har tildelt dem fin plads, og de mest markante værker beskrives kort ved små plaketter i tilknytning til dem. Alligevel kan det klart anbefales at leje audiomaskinen, som på blandt andet på tydeligt engelsk giver en helt særlig baggrund for at forstå værkerne og glæde sig over kunstnerens budskaber. Vi får at vide at hans bibelske motiver er med afsæt hans personlige tolkning, at Jesus ikke var Guds søn, en jøde, der blev korsfæstet af jøderne; en på samme tid både dristig og befriende tilgang.

Det er en almindelig opfattelse, at man ikke skal vide for meget om selve kunstneren og dennes liv for at kunne glæde sig over - eller frastødes - af hans værker; værkerne må tale for sig selv. Men i tilfældet Chagall er det anderledes, for kendskab til hans turbulente tilværelse, som jøde, som mand og som kunstner, på et kontinent i stadig ufred, giver et vægtigt bidrag til en fuld oplevelse og forståelse af værkernes budskab. For der er et budskab i hvert og et, ganske ofte ud fra en helt konkret situation. Intet er lavet med henblik på dekoration alene, og det gælder også de smukke glasmosaikker, som umiddelbart glæder os med deres fine farvekomposition, men som samtidig rummer fortællinger af bibelsk art.

Chagall fødes i 1887 i den lille by Vitebsk i det jødiske reservat ('bosættelsesområde') i den vestlige udkant af det russiske imperium. Det er denne by med dens jødiske familietradition og tro omkring kalenderens drama og ritualer, dens fester og fastedage, dens fortællinger og bønner, dens tro på mirakler og den guddommelige udvælgelse, han hele livet skal forholde sig til. Selv om Tyskland gav ham den første udstilling og skabte ham et navn som kunstner, Frankrig for ham ikke var et kunstprojekt, men en kærlighedserklæring til kunstens verden; og selv om USA inspirerede ham til monumentaliteten og fornyede hans skaberglæde, så er hans omdrejningspunkt livet igennem det jødiske miljø. Han er da også i mange sammenhænge blevet omtalt som den evigt vandrende jøde.

Han overlevede dem alle

Det smukke auditorium bør man afsætte en times tid til for her at nyde filmen om og med Chagall. For selv om det hele er med fransk tale og derfor vil volde mange besvær, så giver billederne i sig selv et godt indtryk af kunstneren og af de mange han mødte: Picasso, Braque, Matisse, Malraux mfl. Godt nok får vi ikke indblik i deres ofte indbyrdes ofte kontroverselle forhold, men så kan man fordybe sig i Jackie Wullschlager biografi (Gyldendal 2008), hvor også Picasso kommer til orde: 'Når Matisse dør, vil Chagall være den eneste maler tilbage, der forstår, hvad farve virkelig er. Jeg er ikke vild med de haner og æsler og flyvende spillemænd og al den folkløse, men hans lærreder er virkelig malet, ikke bare kylet sammen. Nogle af de sidste ting han har lavet i Vence, overbeviste mig om, at der siden Renoir aldrig har været nogen med samme fornemmelse for lys som Chagall'.

Og med Matisse's død i 1983 overlevede Chagall alle sine generations store mestre fra Rusland, Tyskland og Frankrig. Selv dør han i sit atelier den 28. marts 1985 og begravnes på den kristne kirkegård i St. Paul de Vence. ■